

ROBERTSFORS

GRAVRÖSEN PÅ SIKEÅBERGET

På Sikeåberget finns tio gravrösen från bronsåldern. Flertalet är ovala men några är runda till formen. Många av rösen är skadade. När de byggdes låg de väl synliga från havet men i takt med landhöjningen har de förlorat sin ursprungliga kustmiljö

HITTA HIT

Följ E4 och tag av mot Sikeå. Fortsätt vägen mot Sikeåhamn. Strax efter att bebyggelsen tar slut finns en avtagsväg på vänster sida som är skyltad med "Gravrösen". Uppe på berget finns en markerad gångstig mellan gravrösen.

RÖSEN OCH STENSÄTTNINGAR PÅ HOLMSJÖBERGET

På Holmsjöberget finns ett 40-tal gravrösen från bronsåldern. Rösena är runda och ovala till formen, 4–13 m i diameter och cirka 1 m höga. Här finns också två rektangulära stensättningar.

I några av rösena syns spår efter hällkistan, i vilken den döde en gång placerades. När begravningarna skedde låg platsen alldeles intill havet. I dag ligger gravarna på grund av landhöjningen långt från stranden.

HITTA HIT

Följ E4 till Ånäset mitt mellan Umeå och Skellefteå. Fortsätt norrut genom byn och tag därefter västerut mot Flarken. Efter en knapp kilometer tag på nytt västerut, mot Fröbäcken. Skyltat efter 1 km.

EXERCISPLATS PÅ GUMBODA HED

Gumboda hed blev militär exercisplats redan 1649. Under slutet av 1830-talet flyttade man till den del av heden där lämningarna finns och övade där fram till 1897. Då flyttades regementet till Vännäs.

En officerspaviljong, ett sjukhus med arrestlokaler på vinden och fem manskapsbaracker, har legat på heden. Varje barack rymde 200 man. Senare tillkom tre kokhus, tvättstuga, smedja, stall och andra byggnader, sammanlagt ett 25-tal hus. Ett tiotal husgrunder efter främst baracker finns kvar.

I grunden efter befälsbaracken är en sentida byggnad och i grunden efter officerspaviljongen finns en minnessten. Stenen kallas Tigerstenen efter en soldat Tiger som sades kunna bära den under ena armen. Stenen väger 445 kg. För att hålla rättning i leden lades en uppställningslinje av sten över området. Uppställningslinjen är 114 meter lång och lagd av stenar av 2 decimeters tjocklek.

HITTA HIT

Platsen ligger på östra sidan av E4 mellan Klintsjön och Gumboda, skyltat.

BEBYGGELSELÄMNINGAR, KOMPASSROS, LABYRINTER, TOMTNINGAR OCH GISTVALLAR PÅ RATASKÄR I RATAN

Ratan har en naturlig djuphamn som med sitt skyddade läge varit en av de främsta hamnarna längs Norrlandskusten. Under 1600-talet var hamnen flitigt utnyttjad och på 1690-talet inrättades en krog för sjöfarande på Rataskär. Husgrunderna efter krogen från 1700-talet och tullhuset finns fortfarande kvar. Den förra består av en enkel stenrad medan den senare är kallmurad. Strax väster om grunderna finns en 140 meter lång, något terrasserad kaj. Här ligger också två brunnar.

Mellan åren 1767 och 1781 var Ratan stapelhamn för Övre Norrlands städer och platsen fick stor betydelse. Tull och lotspersonal bosatte sig på fastlandet innanför hamnen. Det första tullhuset låg på Rataskär.

Om man följer stigen söderut längs stranden så kommer man till ett vattenståndsmärke. Landhöjningen här i Västerbotten varit föremål för vetenskapliga observationer sedan 1700-talet.

Mellan båken och fyren finns två labyrinter. De är 10 meter i diameter, har korsformig grundplan och består av 10 stenvarv. På en höjd, 500 meter sydost om labyrinterna ligger en kompassros. Rosen är närmast oval och består av en stenkrets, inom vilken finns en 4 meter lång pil. Nordost om kompassrosen ligger en större gistvall tillsammans med två tomtningar, en oval och en rund. Bägge har en vall runt kanten.

HITTA HIT

Ratan ligger vid kusten mellan Sävar och Bygdeå. I byn finns en roddbåt att låna för en tur över till Rataskär. Lämningsarna på Rataskär är skyltade.

VATTENSTÅNDSMÄRKE, SKANSAR OCH KRIGSGRAVAR I RATAN

Landhöjningen i Västerbotten har varit föremål för vetenskapliga observationer sedan början av 1700-talet. För att mäta "Vattuminskningen" i Östersjön högg man in märken i klipporna.

Det äldsta vattenståndsmärket i Ratan höggs in av den österbottniske vetenskapsmannen och Linnélärjungen Samuel Chydenius 1749. Fyra vattenståndsmärken finns på Ledskär, tre av dem tillsammans med inskriptionerna 1749, O:F 1831 respektive 1846. Vattenståndsmärket på Rataskär höggs in 21 augusti 1774 av astronomen och häradshövdingen i Torneå, Anders Hellant. För att hylla Gustav III högg han även in ett krönt G.

De senaste krigshandlingarna på svensk mark utspelade sig i Västerbotten i augusti 1809. Ryska trupper under befäl av general Kamenskij befann sig i området. En svensk flottstyrka med 8000 man ledd av överamiral Puke och general Wachtmeister kom till svenskarnas undsättning. Slaget vid Ratan ägde rum 20 augusti. Svenskarna höll ställningarna och Kamenskij drog sig tillbaka. Många soldater miste livet och byn blev svårt sönderskjuten.

Som minne av kriget finns på Ledskär delar av ett par skansar bakom vilka svenskarna placerade sitt fältbatteri. I dag återstår en 35 m lång, 6 m bred och 1–2 m hög grusvall. Inom ett 10 x 7 m stort område begränsat av ett vitmålat järnstaket, ligger de två svenska officerarna J A Nisbeth och J E Hägerflyckt begravda.

VÄGEN DIT

Byn Ratan ligger vid kusten mellan Sävar och Bygdeå. Tag vägen öster om Tullgården i Ratan. När vägen delar sig efter ca 350 m tag höger, skyltat.

